

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto

Yksityisoikeus ja maksukyvyttömyys

21.4.2020

Oikeusministeriön vastaukset lakivaliokunnan lisäkysymyksiin

1. Mitkä ovat esityksen vaikutukset takaisinsaannin kannalta?

Hallituksen esityksessä esitetyn arvion mukaan väliaikainen lainmuutos vähentää velkojien tekemien konkurssihakemusten määrää verrattuna tilanteeseen ilman lainmuutosta. On oletettavaa, että monissa tapauksissa velkojat odottavat, että lain voimassaoloaika umpeutuu ennen konkurssihakemuksen tekemistä.

Takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain (758/1991, *takaisinsaantilaki*) mukaan takaisinsaannin määräpäivät lasketaan konkurssihakemuksen tekemisestä. Takaisinsaantilain 10 §:kuuluu seuraavasti: "Velan maksu myöhemmin kuin kolme kuukautta ennen määräpäivää peräytyy, jos velka on maksettu epätavallisin maksuvälinein tai ennenaikaisesti taikka määrällä, jota pesän varoihin nähden on pidettävä huomattavana. Maksu ei kuitenkaan peräydy, jos sitä voidaan pitää olosuhteet huomioon ottaen tavanomaisena. Jos maksu on suoritettu velallisen läheiselle edellä sanottua aikaisemmin mutta myöhemmin kuin kaksi vuotta ennen määräpäivää, maksu peräytyy vastaavasti, jollei näytetä, ettei velallinen ollut maksukyvytön eikä maksun vuoksi tullut maksukyvyttömäksi."

Kysymyksessä on konkurssissa usein käytetty takaisinsaantiperuste. Jos velkojat odottavat väliaikaisen lain voimassaolon päättymistä, takaisinsaannin määräaika voi ehtiä kulua umpeen, jolloin takaisinsaantilain 10 §:n mukainen takaisinsaantiperuste ei ole enää käytettävissä. Tällä voi olla merkitystä velkojien yhdenvertaisuuden kannalta. Myös ulosmittauksella saadun maksun peräytymisessä määräaika on kolme kuukautta (takaisinsaantilain 12 §).

Muiden takaisinsaantiperusteiden määräajat ovat huomattavasti pidemmät. Väärinkäytöksiin on mahdollista puuttua näiden takaisinsaantiperusteiden nojalla. Siten maksu voi olla peräytettävissä esimerkiksi takaisinsaantilain 5 §:n yleisen takaisinsaantiperusteen nojalla.

Oikeusministeriön arvion mukaan ehdotettu konkurssilain väliaikainen muuttaminen ei edellytä takaisinsaantilain muuttamista.

2. Tuula Linnan ehdotus yrityssaneerauslain muuttamisesta

Linna toteaa lausunnossaan seuraavasti: "Pidän lisäksi erittäin tärkeänä, että oikeusministeriö valmistelisi yrityssaneerauslain muutoksen, jolla yksinkertaistettaisiin ja nopeutettaisiin yrityssaneerausmenettelyä jopa sen yksinkertaistettuun muotoon verrattuna. Tehokas keino suojata elinkelpoisia yrityksiä konkurssilta on käynnistää yrityssaneerausmenettely. Jo yrityssaneerauksen hakeminen voi aiheuttaa väliaikaisen suojan (yrityssaneerauslain 22 §). Myös tämä säännös tulisi yrityssaneerauslain väliaikaisessa uudistamisessa muuttaa niin, että suoja olisi pääsääntö, jos yrityssaneerausta on haettu."

Oikeusministeriö ei puolla Linnan ehdotusta. Oikeusministeriö huomauttaa, että voimassaolevan yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993, *yrityssaneerauslaki*) 24 §:n 1 momentin mukaan jo saneeraushakemuksen vireilletulo estää velallisen asettamisen konkurssiin. Yrityssaneeraushakemus on ratkaistava ensin ja vasta jos se hylätään, velallinen voidaan asettaa konkurssiin. Tämä on ehdoton sääntö jo voimassaolevan lain nojalla.

Yrityssaneerauslain 22 § koskee väliaikaista kieltoa. Säännöksen mukaan tuomioistuin voi hakemuksen vireille tultua hakijan tai velallisen vaatimuksesta määrätä maksu- ja vakuudenasettamiskiellon, perintäkiellon sekä ulosmittauksen ja muiden täytäntöönpanotoimenpiteiden kiellon olemaan väliaikaisena voimassa jo ennen menettelyn alkamista, jos siihen harkitaan olevan tarvetta.

Linna ilmeisesti ehdottaa, että yrityssaneerauslain mukaisten kieltojen pitäisi aina tulla väliaikaisina voimaan jo velallisen hakemuksesta. Oikeusministeriö pitää tällaista lainmuutosta erittäin vahingollisena. Tällöin lisättäisiin väärinkäytösten ja rikollisen toiminnan mahdollisuuksia. Yrityssaneeraushakemusta käytetään jo nykyisin hyvin paljon väärin ainoastaan tarkoituksena pitkittää konkurssiin asettamista. Ehdotus lisäisi tällaisia hakemuksia ja johtaisi velkojien aseman kohtuuttomaan heikentämiseen.

Yrityssaneeraus on erittäin käyttökelpoinen väline sellaisille yrityksille, joiden toiminta voidaan saada kannattavaksi saneerauksen avulla. Yrityksiä, joita ei voida saada kannattaviksi edes saneerauksen avulla, ei tule kannustaa hakeutumaan yrityssaneeraukseen. Elinkelvottomien yritysten saneerausyritykset tyhjentävät loputkin varat yrityksestä ja pahimmassa tapauksessa johtavat lähipiirinkin velkaantumiseen, kun varoja saneeraukseen pyritään keräämään heiltäkin.

Kun koronaviruspandemian aiheuttama pahin kriisiaika on ohi, yritysten on syytä arvioida, voidaanko velat järjestellä vapaaehtoisin maksujärjestelyin vai onko yrityksen syytä hakeutua yrityssaneeraukseen.

3. Siirtymäsäännös lain voimassaolon päättymistä ajatellen

Lakivaliokunta pyysi oikeusministeriötä varmistamaan Helsingin käräjäoikeudelta, pitääkö se selkeänä sitä, mitä säännöksiä sovelletaan väliaikaisen lain voimassaolon päättymisen jälkeen. Asiassa on epäselvyyttä siltä osin, voidaanko konkurssiuhkaista maksukehotusta antaa väliaikaisen lain voimassaolon aikana. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan maksukehotusta, jossa uhataan konkurssiin asettamisella väliaikaisen lain ollessa voimassa, on pidettävä hyvän perintätavan vastaisena.

Oikeusministeriö ehdottaa, että asiasta lisätään lakiehdotukseen siirtymäsäännös seuraavasti: ”Tämän lain voimassaolon päättyessä vireillä oleviin hakemuksiin sovelletaan tätä lakia myös lain voimassaolon päättymisen jälkeen.” Tällöin koko siirtymäsäännös kuuluisi kokonaisuudessaan seuraavasti:

Jos tämän lain voimaan tullessa voimassa olleessa 2 luvun 3 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettu maksukehotus on annettu velalliselle tiedoksi ennen tämän lain voimaantuloa tai jos maksukehotus perustuu sellaiseen velallisen maksuvelvoitteen laiminlyöntiin, joka on erääntynyt yli kaksi kuukautta ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tämän lain voimassaolon päättyessä vireillä oleviin hakemuksiin sovelletaan tätä lakia myös lain voimassaolon päättymisen jälkeen.

Tämä ratkaisu olisi tuomioistuimelle selkeä soveltaa. Se tarkoittaisi, että velkojat eivät laita konkurssiuhkaisen maksukehotuksen noudattamatta jättämiseen perustuvaa konkurssihakemusta vireille käräjäoikeuteen ennen väliaikaisen lain päättymistä. Se ei sinänsä estä konkurssiuhkaisen maksukehotuksen lähettämistä väliaikaisen lain voimassaolon aikana. On kuitenkin huomattava, että konkurssilain 2 luvun 3 §:n 3 momentin mukaan velallinen voidaan konkurssiuhkaisen maksukehotuksen noudattamatta jättämisen perusteella asettaa konkurssiin vain, jos velkoja tekee hakemuksen kolmen kuukauden kuluessa 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetun määräajan päättymisestä ja velkojan saatava on edelleen maksamatta.